

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Пономарьової Галини Федорівни

на дисертаційну роботу Печериці Наталії Михайлівни „Соціально-педагогічна корекція ейджизму студентської молоді в освітньо-культурному середовищі ЗВО”, подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.05 – соціальна педагогіка

Безумовно, виховання у молодого покоління інформаційної доби правильних ціннісних орієнтацій, якостей, просоціальної поведінки є важливим завданням сучасності. Сьогодні саме нова генерація громадян, зокрема студентство, є найбільш активним та компетентним користувачем кіберпростору, але водночас виступає досить вразливою категорією перед його негативними тенденціями впливу. Зараз серед студентської субкультури прослідковується вияв таких негативних соціальних явищ, як: булінг, третирування, хейтерство, ейджизм, що беззаперечно потребують корекційних дій.

У сучасному суспільстві саме заклад вищої освіти має стати суб'єктом не тільки оновлення країни через підготовку висококваліфікованих фахівців, але й осередком збереження базових цінностей, традицій, культури, завдяки яким відбувається процес людинотворення, зокрема формуються паритетні взаємовідносини зі старшим поколінням у сучасного студентства.

Із огляду на це, теоретико-методичне дослідження цього питання є, наразі, вкрай важливим та актуальним, оскільки означена проблема недостатньо вивчена соціальною педагогікою.

Науковий апарат відповідає виокремленій проблемі, а структура роботи, її текст та висновки узгоджені з об'єктом, предметом, метою, завданнями та методами дослідження. Структура дисертації складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел – 299 найменувань (з них 21 – іноземною мовою) і 14 додатків. Обсяг роботи відповідає її формату.

Сформульовані дисертанткою суперечності відображають саме методологічний, теоретичний та методичний складники проблеми, оскільки в них розглядається протиріччя між: соціальною потребою корекції ейджизму молоді щодо представників геронтологічної групи та нерозробленістю наукових засад відповідної соціально-педагогічної діяльності; вимогами щодо узгодження корекції ейджизму студентської молоді у внутрішньому та зовнішньому, реальному та віртуальному складниках освітньо-культурного середовища ЗВО та відсутністю теоретично обґрунтованої системи цього процесу у виші; необхідністю вдосконалення практики соціально-педагогічної корекції ейджизму студентів та недостатньою розробленістю методичних основ цієї діяльності в освітньо-культурному середовищі закладів вищої освіти. Дисертаційне дослідження Наталії Михайлівни Печериці побудоване відповідно до логіки вирішення цих суперечностей.

У першому розділі, досліджуючи теоретико-методологічні засади соціально-педагогічної корекції ейджизму студентської молоді в освітньо-культурному середовищі ЗВО в умовах інформаційного суспільства, авторка обґрунтовано, насамперед, узагальнює основні загрози та ризики, що виникають з появою інформаційного суспільства та впливають на соціальний розвиток молоді, зокрема на виникнення ейджизму, серед яких виокремлено: знецінення, заперечення соціального досвіду минулих років та підвищення цінності, значущості молоді порівняно зі старшим поколінням в інформаційну добу; зміна механізмів соціалізації з домінуванням кіберсоціалізації; світогляд молоді, який перебуває у процесі становлення; зміна характеру спілкування з розвитком віртуального простору; підвищення ролі стихійних факторів у процесі соціалізації під впливом сучасних гаджетів, засобів масової комунікації. Дослідивши сутність „ейджизму”, авторка коректно й об’єктивно визначає поняття „ейджизм молоді” як негативний стереотип людей 15 – 35 років стосовно представників третього віку, що виявляється через недостатність та перекрученість знань щодо процесу старіння; знецінення геронтологічної групи та її життєвого досвіду; страх перед старістю, відраза до людей поважного віку; дискримінаційні дії, спричинені орієнтацією сучасного суспільства на переваги

молодого покоління над старшим у процесі внутрішньоособистісних, міжособистісних та соціальних взаємин.

Окрім того, Наталією Михайлівною було визначено основні сутнісні характеристики студентства, а на підставі систематизації негативних проявів ейджизму студентської молоді авторкою обґрунтовано базове поняття дисертації „ейджизм студентської молоді” – як латентна форма негативного стереотипу здобувачів вищої освіти 18-25 років до представників похилого віку, що проявляється у внутрішньоособистісних та міжособистісних взаєминах.

Зазначаючи, що в соціальній педагогіці теорія соціально-педагогічної корекції досліджена недостатньо, наголосимо, що дисертантка досить ґрунтовно вивчає поняття „соціально-педагогічної корекції ейджизму студентської молоді”, спрямовуючи науковий пошук на соціальне перевиховання здобувачів вищої освіти 18–25 років з латентною формою негативного стереотипу до представників похилого віку.

Заслужовують на особливу увагу визначені авторкою критерії та показники прояву ейджизму в студентської молоді: когнітивний (недостатність та перекрученість знань щодо процесу власного старіння; особливості людей цього вікового періоду в соціумі), емоційно-вольовий (тривога та страх перед майбутньою старістю; роздратування (чи напруга), відраза стосовно людей похилого віку), мотиваційно-ціннісний (депреціація ціннісного ставлення стосовно власного здоров'я, старості в майбутньому; знецінення соціального досвіду старшого покоління) та поведінковий („дитячість” (інфантильність) та демонстративна епатажність у поведінці; соціальне ігнорування, уникнення людей похилого віку) рівнів прояву ейджизму (високий, середній, низький). На цій підставі було коректно виявлено сучасний рівень поширення цього негативного стереотипу серед вітчизняних студентів.

Стан існуючої практики корекції ейджизму в українських закладах вищої освіти та з'ясовані теоретико-методологічні основи роботи дали Печериці Наталії Михайлівні поштовх для розробки й упровадження системи соціально-педагогічної корекції ейджизму студентської молоді в освітньо-культурному середовищі закладу вищої освіти в умовах інформаційного суспільства.

Пропонована авторкою система складається із суб'єкт-об'єктного, функційно-цільового, середовищного, змістовно-технологічного, результативного компонентів. Теоретичне обґрунтування системи є логічним і переконливим. Виокремлення середовищного компонента підкреслює соціально-педагогічний характер запропонованої системи. Як позитивне слід відзначити, що соціокультурне середовище ЗВО включає, за авторкою, не лише реальні внутрішній та зовнішній складники, а й віртуальні, що для сучасних здобувачів вищої освіти є надзвичайно важливим.

Таким чином, безумовними науковими здобутками Печериці Н.М. є наукова новизна, яка полягає у тому, що в дисертації вперше: теоретично обґрунтована й розроблена система соціально-педагогічної корекції ейджизму студентської молоді в освітньо-культурному середовищі ЗВО в умовах інформаційного суспільства, уведені до наукового обігу вагомі для соціально-педагогічної науки та практики поняття: „ейджизм студентської молоді” та „соціально-педагогічна корекція ейджизму студентської молоді”.

На особливу увагу заслуговують упроваджені віртуальні форми, методи та засоби соціально-педагогічної корекції ейджизму (онлайн-брифінг, конкурс селфі, віртуальний флешмоб, віртуальний артколаж, розробка соціальних відеороликів, челенджів та ін.), що можуть знайти практичне застосування в освітньому процесі закладів вищої освіти, а також у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників та самоосвітній діяльності студентів.

Об'єктивними та переконливими є результати експериментального дослідження, а отримані кількісні та якісні дані підтверджують результативність упровадження системи соціально-педагогічної корекції ейджизму студентської молоді в освітньо-культурному середовищі ЗВО в умовах інформаційного суспільства.

Матеріали дисертації висвітлено в 17 одноосібних наукових публікаціях, зокрема: 1 стаття в колективній монографії, 5 статей у наукових фахових виданнях України, з яких 3 включено до міжнародних науко-метричних баз та 1 стаття у зарубіжному науковому періодичному виданні.

Дисертаційну роботу написано на достатньому рівні наукової мови, у ній

використано нові терміни, що збагатили сучасну соціально-педагогічну теорію. Стиль викладення наукових положень, результатів теоретичних досліджень, висновків і рекомендацій є доступним і зрозумілим.

Автореферат ідентичний змісту та структурі дисертаційної роботи, написаний методично грамотно й на високому професійному рівні. Оформлення дисертаційної роботи та автореферату за структурою й змістом відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України, що висуваються до такого виду наукових робіт, відображають основні положення, зміст, результати і висновки, здійсненого Наталією Михайлівною дисертаційного дослідження.

Позитивно оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження Печериці Н. М., варто вказати на такі дискусійні положення та зауваження:

1. Авторка при розкритті поняття „ейджизм студентської молоді” доволі ґрунтовно характеризує критерії та показники прояву ейджизму, зокрема у параграфі 1.3 подано таблицю 1.1 „Критерії, показники та рівні ефективності соціально-педагогічної корекції ейджизму студентської молоді в освітньо-культурному середовищі ЗВО в умовах інформаційного суспільства”, яку бажано перенести у додатки, зважаючи на її значний обсяг.

2. Якби в змістовно-технологічному компоненті системи соціально-педагогічної корекції ейджизму студентської молоді в освітньо-культурному середовищі ЗВО в умовах інформаційного суспільства зміст діяльності та форми й методи були розподілені на реальні та віртуальні, як зазначено у середовищному компоненті системи, то результати дослідження були б більш структурованими.

3. У підрозділі 1.3 досить лаконічно представлено характеристику результатів констатувального етапу соціально-педагогічного експерименту за поведінковим критерієм. Варто було б детальніше проаналізувати отримані результати.

4. Зважаючи на обсяг, ґрунтовність роботи та практичне значення матеріалу, представленого у додатках, доцільно б було б підготувати методичні

рекомендації з організації соціально-педагогічної корекційної діяльності зі зниження рівня ейджизму студентської молоді задля популяризації основних ідей авторки та здобутого досвіду.

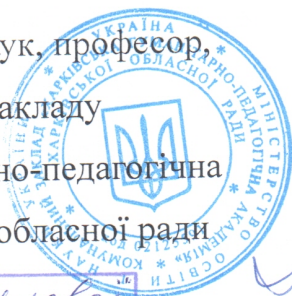
5. Мають місце окремі орфографічні, стилістичні та технічні огріхи оформлення тексту дисертації.

На підставі вищезазначеного, правомірно зробити загальний **висновок**, що дисертаційне дослідження Н. М. Печериці „Соціально-педагогічна корекція ейджизму студентської молоді в освітньо-культурному середовищі ЗВО” є актуальним, самостійним, завершеним, має теоретичну значущість та практичну цінність, а наявність зазначених окремих недоліків не впливає на загальне враження про його завершеність.

Наукове дослідження „Соціально-педагогічна корекція ейджизму студентської молоді в освітньо-культурному середовищі ЗВО” відповідає „Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р.), а Печериця Наталія Михайлівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.05 – соціальна педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
ректор Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна
академія» Харківської обласної ради

Г. Ф. Пономарьова

Підпис	<i>Г.Ф. Пономарьова</i>
Засвідчую	
Начальник відділу кадрів	<i>[Signature]</i>
« 15 » червня 2020 рік	